

EKSAMEN		NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT	
GRAAD		12	
DATUM		JUNIE 2024	
VAK		EKONOMIE	
VRAESTEL		2	
PUNTE TOTAAL		150	
TYDSDUUR (URE)		2	
AANTAL BLADSYE		14	

SOUTH AFRICAN COMPREHENSIVE ASSESSMENT INSTITUTE
SUID-AFRIKAANSE KOMPREENSIEWE ASSESSERINGSINSTITUUT

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Beantwoord **VIER** vrae soos volg in die **ANTWOORDBOEK**:

AFDELING A: VERPLIGTEND

AFDELING B: Beantwoord **SLEGS TWEE** van die drie vrae.

AFDELING C: Beantwoord **SLEGS EEN** van die twee vrae.

2. Beantwoord slegs die vereiste aantal vrae. Antwoorde wat die vereiste aantal oorskry, sal **NIE** gemerk word nie.
3. Dui duidelik aan die begin van 'n vraag, die vraag-nommer van die gekose vraag aan, byvoorbeeld **VRAAG 2**.
4. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik word.
5. Lees die vrae sorgvuldig en begin **ELKE** vraag op 'n **NUWE** bladsy.
6. Beantwoord die vrae in vol sinne en maak seker dat die formaat, inhoud en konteks van jou antwoorde voldoen aan die kognitiewe vereistes van die vrae.
7. Nie-programmeerbare sakrekenaars mag gebruik word.
8. Skryf netjies en leesbaar in **BLOU** ink.

AFDELING A

VRAAG 1: VERPLIGTEND

30 PUNTE - 20 MINUTE

1.1 MEERVOUDIGEKEUSE-VRAE

Verskeie opsies word as moontlike antwoorde vir die volgende vrae gegee. Kies die korrekte antwoord en skryf slegs die letter (A – D) langs die vraagnommer (1.1.1 – 1.1.8) in die ANTWOORDBOEK neer.

- 1.1.1 Die aard van 'n produk onder toestande van monopolistiese mededinging is ...
- A homogeen.
 - B gedifferensieer.
 - C staties.
 - D Omgewingsvriendelik.
- 1.1.2 'n Monopolis in vergelyking met 'n volmaakte mededinger sal ... prys produseer.
- A minder op 'n hoër
 - B meer teen 'n laer
 - C meer op 'n hoër
 - D minder op 'n laer
- 1.1.3 Die werklike uitgawes van 'n besigheid op die aankoop van insette benodig vir die produksieproses is ... koste.
- A sosiale
 - B eksplisiete
 - C implisiete
 - D privaat
- 1.1.4 Goedere wat items uit die VPI-mandjie uitsluit wat hoogs wisselvallige pryse het, staan bekend as ... inflasie.
- A Geadministreerde prys
 - B Stagflasie
 - C Opskrif
 - D Kern
- 1.1.5 Buitelanders wat Suid-Afrika besoek, word ... toeriste genoem.
- A transito
 - B uitgaande
 - C inkomende
 - D huishoudelike

1.1.6 Wanbestuur van landbougrond en uitgebreide mynaktiwiteite lei tot

- A ontbossing.
- B erosie.
- C klimaatverandering.
- D bewaring.

1.1.7 Die instelling wat verantwoordelik is vir die toekenning van vrystellings, die stop of toelaat van samevoegings, word ... genoem

- A Mededingingstribunaal
- B Mededingingsbeleid
- C Mededingingskommissie
- D Mededingingsappèlhof

1.1.8 'n Situatie waar een firma 'n prys vasstel en die ander dit as die markprys aanvaar, word na verwys as ...

- A openlike samespanning.
- B interafhanklikheid.
- C prysleierskap.
- D prysnemer.

(8x2) (16)

1.2 PAS ITEMS

Kies 'n beskrywing uit KOLOM B wat by 'n item in KOLOM A pas.

Skryf slegs die letter (A – K) langs die vraagnommer (1.2.1 – 1.2.8) in die ANTWOORDBOEK neer.

KOLOM A		KOLOM B	
1.2.1	Veranderlike koste	A	Verantwoordelik vir die bemarking van Suid-Afrika as 'n toeristebestemming.
1.2.2	Hiperinflasie	B	Kom voor wanneer lone nie tred hou met die lewenskoste nie.
1.2.3	SATOUR	C	Die regering kan wette aanneem deur bestaande wetgewende raamwerk te gebruik om besighede te beheer wat negatiewe eksternaliteite genereer.
1.2.4	Stockholm-protokol	D	Die inkomste van die firma uit die verkoop van sy produk is net genoeg om alle koste te dek.
1.2.5	Marginale koste	E	Die koste wat verander soos die hoeveelheid geproduseer verander.
1.2.6	Duopolie	F	Die prysvlak styg vinnig teen koerse van meer as 50% en die waarde van die geldeenheid van 'n land daal vinnig.
1.2.7	Direkte ingryping	G	Die mark waar verbruikers geen keuse of verskeidenheid beskikbaar sal hê nie.
1.2.8	Kruipende inflasie	H	'n Markstruktuur wat deur twee firmas oorheers word vir 'n gegewe produk (kommoditeit) of diens.
		I	Die koste om een bykomende eenheid van uitset te produseer.
		J	Die volhoubare gebruik en bestuur van natuurlike hulpbronne.
		K	Het ten doel om die produksie en gebruik van hardnekkige organiese besoedeling uit te skakel of te beperk.

(8x1) (8)

1.3 GEE EEN WOORD/TERM

Gee EEN term vir elk van die volgende beskrywings. Skryf slegs die term langs die vraagnommer (1.3.1 – 1.3.6) in die ANTWOORDBOEK neer.

(AFKORTINGS AKRONIEME EN VOORBEELDE SAL NIE AANVAAR WORD NIE.)

1.3.1 'n Plek wat deur UNESCO gelys is wat 'n spesiale kulturele of fisiese belang het.

1.3.2 Brandstof wat uit plantaardige olies, mielies, suikerriet of mielies vervaardig word.

1.3.3 Die aanbodkurwe vir hierdie markstruktuur begin waar gemiddelde veranderlike koste gelyk is aan marginale koste.

1.3.4 'n Markstruktuur waar 'n paar verkopers die mark oorheers.

1.3.5 'n Situatie waar een groep nie beter af gemaak kan word sonder om 'n ander groep slegter daaraan toe te maak nie.

1.3.6 'n Indeks wat die pryse van goedere meet wanneer dit die produksievloer verlaat.

(6x1) (6)

TOTAAL AFDELING A: [30]

AFDELING B

Beantwoord enige TWEE van die drie vrae uit hierdie afdeling in die ANTWOORDBOEK

VRAAG 2: MIKRO-EKONOMIE

40 PUNTE - 30 MINUTE

2.1 Beantwoord die volgende vrae:

2.1.1 Noem die TWEE markstrukture waar volledige markinligting moontlik is. (2x1) (2)

2.1.2 Hoekom het die monopolie 'n afwaartse skuins vraagkromme? (1x2) (2)

2.2 Bestudeer die prent hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

Source: adapted from www.tutor2u.net

2.2.1 Identifiseer EEN sosiale koste uit die prent hierbo. (1)

2.2.2 Gee EEN besluitnemingskriteria wat in koste-voordeel-analise gebruik word. (1)

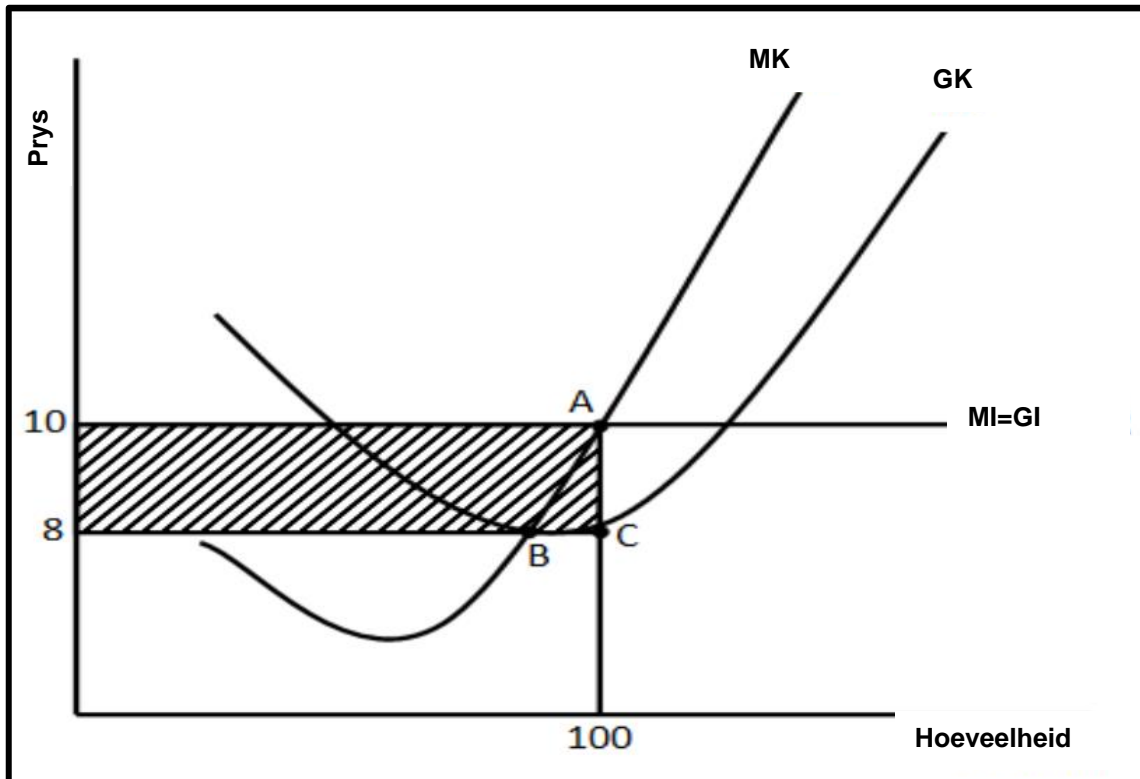
2.2.3 Beskryf kortliks die term 'koste-voordeel-ontledings'. (2)

2.2.4 Verduidelik alternatiewe maatreëls wat die regering kan oorweeg in plaas daarvan om 'n nuwe steenkoolkragstasie te bou? (2)

2.2.5 Wat is die behoefte aan 'n koste-voordeel-ontleding voordat die regering met 'n nuwe projek begin? (4)

2.3 Bestudeer die grafiek hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

KORT TERMYN UITSETVLAKKE VIR 'N FIRMA ONDER VOLMAAKTE MEDEDINGING

Source: www.cartoonstock.com

- 2.3.1 Identifiseer die winsmaksimeringspunt vir bogenoemde firma. (1)
- 2.3.2 Gee die prys waarvoor ondernemings bereid is om sy produkte te verkoop in die grafiek hierbo. (1)
- 2.3.3 Beskryf kortliks die term *langtermyn*. (2)
- 2.3.4 Verduidelik interafhanklikheid as 'n kenmerk van oligopolistiese mark. (2)
- 2.3.5 Watter impak het prysleierskap op die verbruiker? (4)

- 2.4 Onderskei tussen *produktiewe en allokatiewe ondoeltreffendheid* sonder om grafieke te gebruik. (2x4) (8)

- 2.5 Evalueer die negatiewe impak van onvolmaakte mededinging op verbruikers (4x2) (8)

[40]

VRAAG 3: KONTEMPORÊRE EKONOMIESE KWESSIES

40 PUNTE – 30 MINUTE

3.1 Beantwoord die volgende vrae:

3.1.1 Noem enige TWEE voorbeelde van ekotoerisme. (2x1) (2)

3.1.2 Hoe trek debiteure voordeel uit inflasie? (1x2) (2)

3.2 Bestudeer die inligting hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

Mense is die enigste wesens in hierdie wêreld wat bome afkap, papier daarvan maak en dan “red die bome” daarop skryf.

Bewaringstrategieë word aangewend om die ekonomiese gebruik van hernubare en nie-hernubare hulpbronne te verseker.

Bron: <https://za.pinterest.com>

3.2.1 Identifiseer die strategie wat aangewend word om die ekonomiese gebruik van hulpbronne volgens die uittreksel te verseker. (1)

3.2.2 Noem EEN voorbeeld van 'n hernubare hulpbron. (1)

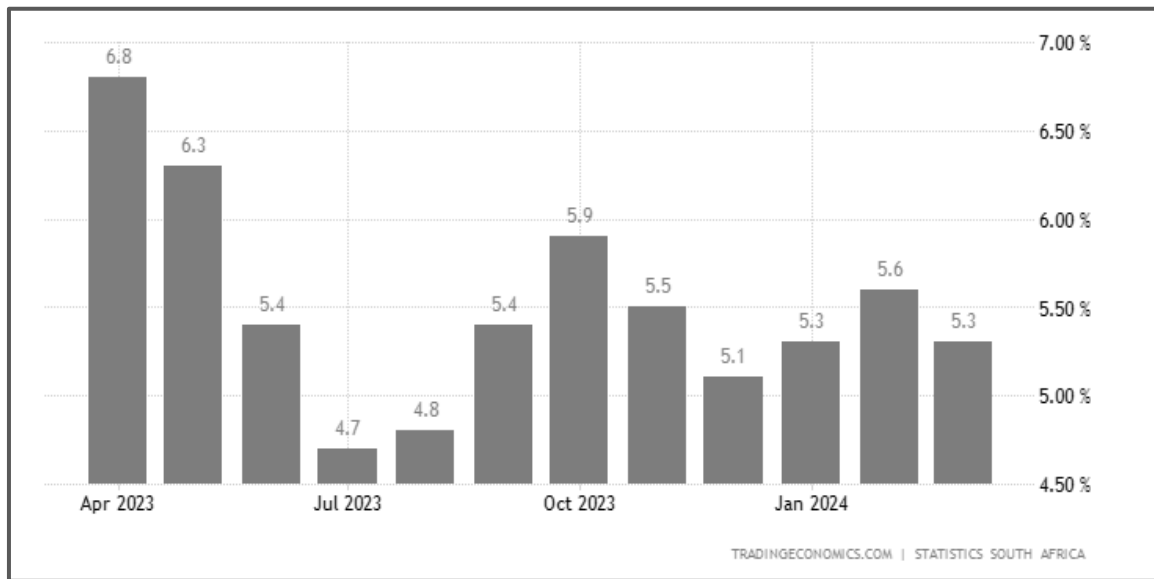
3.2.3 Beskryf kortliks die konsep *bewaring*. (2)

3.2.4 Verduidelik die negatiewe impak van die uitputting van hulpbronne op die omgewing. (2)

3.2.5 Watter metodes kan gebruik word om die afkap van bome te verminder? (4)

3.3 Bestudeer die inligting hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

SUID AFRIKA SE INFLASIEKOERS

Source: <http://tradingeconomics.com>

- 3.3.1 Gee die huidige inflasietekens van die Suid-Afrikaanse Reserwebank. (1)
- 3.3.2 Wat is die hoofdoel van Suid-Afrika se teikenbeleid? (1)
- 3.3.3 Beskryf kortliks die term *inflasie*. (2)
- 3.3.4 Verduidelik die negatiewe effek van inflasie op die betalingsbalans. (2)
- 3.3.5 Hoe suksesvol is die Reserwebank om sy inflasietekens te bereik? (4)

3.4 Bespreek kortliks die impak van toerisme op *armoede en indiensneming* (2x4) (8)

3.5 Hoekom moet besighede die omgewing onderhou? (4x2) (8)

[40]

VRAAG 4: MIKRO-EKONOMIE EN KONTEMPORÊRE EKONOMIESE KWESSIES

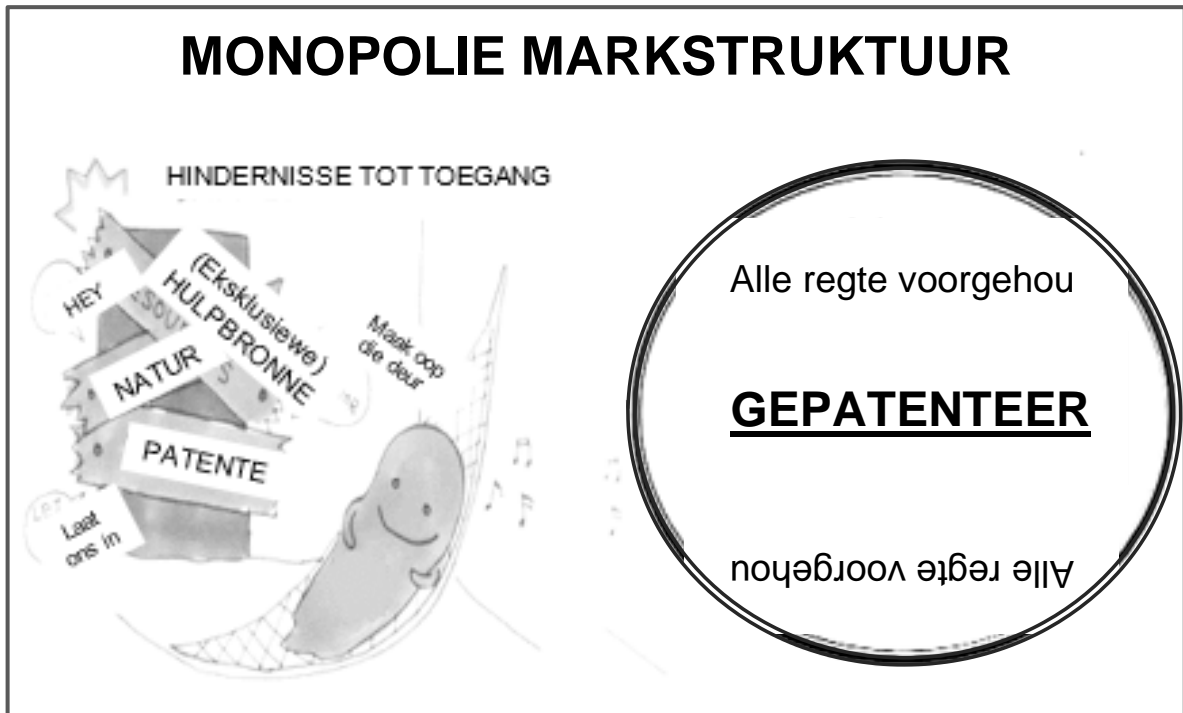
40 PUNTE – 30 MINUTE

4.1 Beantwoord die volgende vrae:

4.1.1 Noem enige TWEE gevolge van markmislukking (2x1) (2)

4.1.2 Hoe verseker belasting omgewingsvolhoubaarheid? (1x2) (2)

4.2 Bestudeer die prent hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

Source: Google Images

4.2.1 Verskaf EEN versperring van toegang wat deur die spotprent uitgebeeld word. (1)

4.2.2 Watter tipe monopolie word in bogenoemde spotprent uitgebeeld? (1)

4.2.3 Beskryf kortliks die term *monopolie*. (2)

4.2.4 Verduidelik EEN oorsaak vir die skepping van natuurlike monopolieë. (2)

4.2.5 Waarom sal 'n monopolis nie buitensporige hoë pryse vir 'n produk vra nie? (4)

4.3 Bestudeer die uittreksel hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

VERBORGDE JUWELE – DIE TOEKOMS VAN TOERISME

Die 2021 TOERISME INDABA – die Hidden Gems Zone, het produkte en dienste van Suid-Afrika se klein, medium en mikro-grootte ondernemings (KMMO's) ten toon gestel. Oor drie dae het die besighede netwerkgeleenthede met kopers van regoor die wêreld geniet, werksinkels bygewoon wat gefasiliteer is om hulle te help met kennis en gereedskap oor hoe om toegang tot die mark te verkry en hul stories met globale media gedeel.

Spyseniering spesifiek vir KMMO's, is die INDABA-ontwikkelingsone met 70 KMMO's wat uitstal, almal gekies vir hul uniekheid en outentieke voorstelling van Suid-Afrika as 'n bestemming. Hiervan fokus 20 op die land se avontuuraktiwiteite.

Bron: www.indaba-southafrica.co.za

- 4.3.1 Hoeveel klein medium- en mikro-ondernemings is gekies om die Suid-Afrikaanse toerismeprofiel uit te stal? (1)
- 4.3.2 Noem EEN voordeel wat Klein Medium en Mikro Ondernemings tydens die Indaba geniet het. (1)
- 4.3.3 Beskryf kortliks die term *toerisme*. (2)
- 4.3.4 Verduidelik die belangrikheid van infrastruktuurontwikkeling vir toerisme. (2)
- 4.3.5 Hoe kan die regering volhoubare werkskepping in die toerismebedryf verseker? (4)
- 4.4 Bespreek kortliks die negatiewe uitwerking van inflasie op *beleggers en mense met 'n vaste inkomste*. (2x4) (8)
- 4.5 Hoe bepaal 'n individuele firma sy pryse in 'n volmaakte mededingingsmark? (4x2) (8)

[40]

TOTAAL AFDELING B: [80]

AFDELING C

Beantwoord enige **EEN** van die twee vrae in die **ANTWOORDBOEK**.

Jou antwoord sal soos volg geassesseer word:

STRUKTUUR VAN DIE OPSTEL	PUNTE TOEKENNING
<p>Inleiding Die inleiding is 'n laerorde-antwoord.</p> <ul style="list-style-type: none"> • 'n Goeie beginpunt sou wees om die hoofkonsep, wat met die vraagonderwerp verband hou te definieer. • Moenie enige deel van die vraag by jou inleiding insluit nie. • Moenie enige deel van die inleiding in die liggaam herhaal nie. • Vermoeg om in die inleiding te noem wat jy in die liggaam gaan bespreek. 	Maks. 2
<p>Liggaam (Inhoud) Hoofdeel: Bespreek in detail/Diepgaande bespreking/Ondersoek/Bespreek krities/Analiseer/Vergelyk/Evalueer/Oonderskei/Differensieer/Verduidelik.</p> <p>Addisionele deel: Gee eie mening/Bespreek krities/Evalueer/Evalueer krities/Trek 'n grafiek en verduidelik/Gebruik die gegewe grafiek en verduidelik/Voltooi die gegewe grafiek/ Bereken /Lei af/Vergelyk/Verduidelik/Oonderskei/Interpreteer/Debatteer kortliks/Hoe/Maak voorstelle.</p> <p>Puntetoekenning 'n Maksimum van ses punte sal toegeken word vir lys en voorbeelde. Punte in vol sinne sal twee punte toegeken word. Opskrifte en sub-opskrifte sal een punte elk toegeken.</p>	Maks. 26 Maks. 10
<p>Slot Enige hoërorde-slot behoort die volgende in te sluit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 'n Kort samevatting van dit wat alreeds bespreek is, sonder om feite wat alreeds genoem is, te herhaal. • Enige mening of waardeoordeel van die feite wat bespreek is • Addisionele ondersteuningsinligting wat die bespreking/analise versterk • 'n Opponerende sienswyse met motivering, indien verlang. • Aanbevelings. 	Maks. 2
TOTAAL	40

VRAAG 5: MIKRO-EKONOMIE**40 PUNTE – 40 MINUTE**

- Bespreek die oorsake van markmislukking volledig. (26)
- Evalueer die voor- en nadele van die implementering van 'n minimum loon in Suid-Afrika. (10)

[40]**OF****VRAAG 6: KONTEMPORÊRE EKONOMIESE KWESSIES****40 PUNTE – 40 MINUTE**

- Bespreek die oorsake en gevolge van vraagtrekinflasie. (26)
- Evalueer die sukses van die gebruik van die fiskale beleid om inflasie te bekamp. (10)

[40]**TOTAAL AFDELING C: [40]****GROOT TOTAAL: [150]**